

Sculpturen van Caspar Berger

Een parade van dode mensen

DOOR ROOS VAN PUT

De Britse beeldhouwer Marc Quinn schokte de kunstwereld met zijn eigen kop. Die had hij namelijk in zijn eigen afgetapte en later bevroren bloed afgegoten. Daar had hij maar liefst 5 liter voor nodig. Het was griezelen geblazen. Anderzijds confronteerde hij de beschouwer met het stoffelijke en het vergankelijke. Op bijna genadeloze wijze. Pats boem, vuistslag recht in je gezicht.

Datzelfde gebeurt bij de beelden van Caspar Berger, een jonge beeldhouwer, geboren in 1965, die ook gebruik maakt van levende modellen. Die hij afgiet. Maar dat gaat niet zomaar. Iedereen die model voor hem staat, moet een kale schedel hebben. Beschik je daar niet over, dan scheert de kunstenaar je kaal. Alle ogen van de geëxposeerde mensfiguren zijn gesloten – het is een noodzaak bij het maken van een mal op een levend lichaam, ook wel life casts genoemd. Het geeft tegelijkertijd de indruk dat je naar een parade van dode (opgezette) mensen staat te kijken. Voor nu gegoten in brons, opgestaan uit hun graf, nog even voor de levenden poseren alvorens ze weer verdwijnen. Om voorgoed op te lossen in het niets. Het werk maakt je bijna angstaanjagend bewust van je eigen sterfelijkheid, van het korte bestaan hier op aarde.

Dit zijn slechts enkele persoonlijke associaties die opdoemen bij de eerste kennismaking met dit werk, maar laat je deze gedachtesprongen voor wat ze zijn en bekijk je het werk vanuit de discipline beeldhouwkunst, waarbij het draait om verhoudingen van bijvoorbeeld open en gesloten, om positief en negatief, om leegte versus volume, om afbeelding en verbeelding, doe je verrassende ontdekkingen. Want Caspar Berger voegt zich in een klassieke figuratieve traditie van beeldhouwkunst. Denk aan Michelangelo en Cellini. Grote voorgangers die zich het hoofd braken over afbeelding – hoe een mensfiguur zo optimaal mogelijk na te bootsen – maar die ook focusten op verbeelding. Want hoe kun je een wenende

Maria met haar dode zoon Jezus in haar armen zo maken dat de indruk van intens verdriet ontstaat? Hoe krijg je de verbeelding van de toeschouwer op gang? Dit beroemde beeld van Michelangelo – de Piëta dat zich nu bevindt in de Sint Pieter in Rome – kent vrijwel iedereen. Het onbevattelijke verlies van een kind is samengevat in dit ene beeld. Wie het ooit kopieert, weet zich verzekerd van plagiaat.

BRUTAAU

Caspar Berger maakt het brutaal ook. Echter, op een hedendaagse manier. Het hoofd van de moeder is gebogen maar zij heeft geen gezicht, daar waar je neus en mond verwacht, stuit je op een grote leegte. In feite haalt Berger de mens uit zijn huid en modelleert de figuur opnieuw, zonder het lichaam erin. Waardoor je als het ware naar een lege huls zit te kijken, naar een huid, naar een omhulsel waarin ooit een mens heeft geleefd. Juist door dat wat je mist, vergroot de beeldhouwer de zeggingskracht. Ofwel: 'Less is more'.

Datzelfde proces van leegte versus volume past hij toe bij zijn eigen zelfportret, waartegen je meteen aanloopt bij het betreden van de zaal. Het proces is zowel simpel als complex. De kunstenaar maakt een mal op zijn hoofd en op een deel van zijn torso. Trekt deze er vervolgens af en draait de 'lap' om en giet deze vorm af in brons. Loop je om dit beeld heen, zie je in de binnenzijde de afdruk van zijn gezicht. Neus, mond en gesloten ogen. De beeldhouwer speelt in zijn oeuvre subtiel met negatief versus positief en met leegte tegenover volume. En dat binnen zo'n platgetreden pad als de figuratieve beeldhouwkunst.

Tentoonstelling Imago. Beelden van Caspar Berger. Museum Beelden aan Zee, Harteveltstraat/Boulevard, Scheveningen. Bij de tentoonstelling is een catalogus verschenen, prijs 29,95 euro, met teksten van Frits Scholten, Anne Berk en Jan Teeuwisse. Uitgever: Waanders. T/m 6 januari.

Het werk van Caspar Berger maakt je bijna angstaanjagend bewust van je eigen sterfelijkheid, van het korte bestaan hier op aarde. Foto PR

Dans in dialoog met muziek en video

DOOR ISABELLA LANZ

Vaker dan het maken van pure dans verbinden eigentijdse choreografen dans met andere kunsten en media. In de huidige editie van het Holland Dance Festival gaan ze een dialoog aan met live spelende musici, verbinden ze dans met video en fuseert dans met *free running*. Die multi en interrelaties pakken voor de dans het sterkst uit als de choreograaf ook een ijzersterk regisseur is die de boel

overziet en bij elkaar houdt en zich omringt met uiterst expressieve dansers. De meest geslaagde voorstelling die ik deze eerste festivalweek zag, is onbetwist *The Autopsy Project* van André Gingras. Zoals vaker bij hem is ook dit werk doordrenkt van complexe achterliggende thema's, in dit geval de macht van kennis en technologie ten opzichte van het kwetsbare lichaam. Maar Gingras werkt zo'n gegeven wel uit tot adembenemend dans-theater. Zes dansers storten zich met ware doodsv

verachting van torenhoge stellages, ze rollen, springen, zwiepen en buitelen als slingerapen langs en door de stalen obstakels. Tussen deze rauwe en vitale dans door zijn genoeg scènes die hoogst dramatisch werken. Bijvoorbeeld wanneer een danser zijn danspartner manipuleert als ledenpop; hij zeult met haar slappe lijf, behandelt haar als een pakketje dode materie en tilt haar op een arm hoog boven zich uit. Tegenover de fragmenten van ongepolijst dansgeweld staan even zovele momenten van

droomachtige verstilling. Tegenover absurde humor is er poëzie. De dansers zijn rondtuit superieure performers: in een flits transformeren ze van virtuos bewegter tot subtiele zanger of mimisch manga monster. Die veelzijdigheid typeert *The Autopsy Project* als dans anno nu. Mocht Gingras in de toekomst huischoreograaf worden bij de Amsterdamse Stadsschouwburg, dan valt te hopen dat zijn werk toch vaak in Den Haag te zien blijft.

DEBUUT

Eveneens fascinerend was *Oneness* van de Slowaakse choreograaf Lukáš Timulak. Dat ging in première bij Nederlands Dans Theater II, als onderdeel van 'Simple Things'. Het publiek kent Timulak als danser bij NDT I. Eerder maakte hij werk voor de workshop en incidenteel daarbuiten. *Oneness* is zijn grote debuut, zou je kunnen zeggen. In *Oneness* zoomt hij in op de wezenlijkste elementen van de dans, lichaam en energie in relatie tot tijd en ruimte. Deze grootheden maakt hij nadrukkelijk zichtbaar. Dat klinkt erg abstract maar samen met grafisch ontwerper Peter Bilak tovert hij dat concept om tot een prachtig audiovisueel beeld. In de openingsscène 'ademt' het kleurig belichte achterdoek mee met de (versterkte) zuchten van de danser. Decor en mens vormen één organisme. In diverse scherp afgebakende scènes ontvouwt Timulak een even wonderbaarlijke als coherente wereld. Danser Menghan Lou wordt bijna omgeblazen door de ademende 'omgeving', tot slot zijn alle dansers met sliertmouwen aan elkaar verbonden tot een organische eenheid. *Oneness* verwijst naar spirituele waarnemingen van het 'al' – tijd, ruimte en god – middels een ik overstijgend bewustzijn. Toch kent de dans geen zweem van zweverigheid, mede door een strikte afbakening van de delen, de helderheid in het (toneel)beeld en uiteraard de

NDT dansstijl die gevoed wordt door een bijna buitenaardse energie om zo goddelijk goed te kunnen dansen.

SLAGWERKERS

In het derde multimedia dansproject, *Triple-zone* onderzoekt Regina van Berkel hoe dans, muziek en visuele media zich tot elkaar verhouden: autonoom en in harmonie met elkaar. Vier slagwerkers van de Haagse groep Anumadutchi staan in volle actie op het speelveld. Met gortdroge en snoeiharde Afrikaanse tikken openen zij de dans. Ze staan opgesteld tussen enkele lichtpanelen waarop (semi-)abstracte videobeelden geprojecteerd worden, met vlekken in aquareltinten en zacht voorbij schuivende wolkenpartijen. Mysterieus, en toch esthetisch, een kinetisch toneelbeeld dat geraffineerd past bij zowel dans als muziek. Zo goed als Dietmar Janecks toneelbeeld is de choreografie niet. Van Berkels danstaal – verwrongen klassiek met nare geknakte polsen – is erg schatplichtig aan Forsythe, bij wie ze jarenlang danste. De formaliteit daarvan past niet bij de geladenheid in de muziek. Bij dans op elektrificerende slagwerk horen de vonken er van af te spatten, het melancholieke geluid van een blazer moet de dansers doen smelten. Niets daarvan. Slechts een enkele keer ontstaat een levendige interactie tussen muziek en dans, zoals bij de solo van Urtzi Aranburu. Elke vezel van zijn lijf reageert op het trefzekere duivelse slagwerk van het trio. Ook steelt de ex-NDT'er de show met een vorstelijke flamenco op ritmisch *palmas* van dansers en musici. Vaker legt de dans het af tegen de muziek: te lang en te weinig uitgesproken. *Triple-zone* mist node de spanningsboog die van drie een compacte eenheid had moeten smeden.

Holland Dance Festival duurt t/m 18 november. Zie: www.hollanddancefestival.com

Triple-zone van Regina van Berkel. FOTO: DIETMAR JANECK